

highlighted. A number of problematic issues related to the interrogation of the suspect and ways to resolve them have been identified. Recommendations are proposed for improving the tactics of interrogating a suspect in this category of criminal proceedings.

Thus, the question of the tactics of questioning a suspect in criminal proceedings about murder, causing bodily injuries has already been deeply studied in forensic literature. And for each typical situation, tactical recommendations that are part of the relevant private crime investigation techniques are successfully applied and applied in practice.

Interrogation of a suspect, this is almost always the first meeting of investigating people with a possible criminal. Therefore, the results of the investigation largely depend on how their relationship will develop on the first interrogation. Given this, it is most correct if the questioning is carried out by the investigator himself. At the same time, the investigator has the right to give a separate instruction to conduct a questioning of the suspect.

Since a person is suspected of such a serious crime as an attack on a law enforcement officer's life, in preparation for his interrogation as a suspect from an investigator, it is not only necessary to draft a plan for future interrogations, but also to know the methods and tactics of interrogation. However, in practice, investigators do not bother to draft a plan for future interrogation of the suspect, which in the future leads to the need for production of repeated or additional interrogations. Accordingly, such an interrogation can not bear any probative information in itself.

The above makes it possible to state that the questioning of the suspect, conducted without qualitative study of the person of the latter, without a specially developed plan of interrogation, without involving him in the participation of a specialist, can not lead to obtaining useful information that has probative value in the investigation of criminal proceedings.

Keywords: interrogation, forensic tactics, encroachment on the life of a law enforcement officer, tactical features.

УДК 343.71

Н. М. Деркач

СТАН НАУКОВОЇ РОЗРОБЛЕНОСТІ ПИТАННЯ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННОМУ ОБІГУ ЗБРОЇ

У статті зроблено спробу визначити сучасний стан наукової розробленості питання оперативно-розшукової протидії незаконному обігу зброї. Проаналізовано наукові праці в галузі криміналістики (Д. Ю. Гамова, О. О. Кузнецова та ін.), кримінального права та кримінології (М. М. Майстренка, О. М. Сарнавського та ін.), адміністративного права (С. І. Губкова, М. М. Заїки, А. В. Корнійця, С. П. Параниці, М. П. Федорова та ін.), кримінального процесу (М. Г. Пінчука), оперативно-розшукової діяльності (О. В. Кириченко, В. П. Меживого, П. М. Мітрудова, А. С. Новосада та ін.). До того ж наукові праці в галузі оперативно-розшукової діяльності розподілено за рівнями дослідження. Після проведеного аналізу результатів опитування працівників кримінальної поліції визначено питання, які на сьогодні залишилися недослідженими. Як висновок резюмується, що аналізуючи наведені праці та результати опитування респондентів, можна дійти висновку, що на сьогодні існує потреба проведення

комплексного монографічного дослідження щодо питань оперативно-розшукової протидії незаконному обігу зброї.

Ключові слова: оперативно-розшукова протидія, стан наукового дослідження, незаконний обіг зброї.

Постановка проблеми. Аналіз статистичних даних правоохоронних органів України свідчить, що кількість правопорушень із застосуванням вогнепальної зброї та вибухівки в середині країни на сьогодні набуває тенденції до зростання. Зокрема, за перше півріччя 2017 року було вилучено близько 1,4 тисячі одиниць вогнепальної зброї, 916 гранат, 21 вибуховий пристрій і понад 120 тисяч набоїв, а за період десяти місяців 2017 року працівники Національної поліції України встановили 7235 фактів незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами, коли ж за весь 2016 рік – 5976 [1]. Безперечно, що це не могло не привертнути додаткову увагу науковців до дослідження різнопланових питань протидії окресленому виду злочинності.

Вивчення окремих аспектів протидії незаконному обігу зброї ніколи не залишалося поза увагою науковців і практичних працівників. Насамперед це пов'язано з тим, що в більше ніж половині випадків зазначений вид злочинної діяльності є супутнім і навіть початковим під час вчинення значної кількості тяжких та особливо тяжких злочинів, хоча в контексті положень ст. 263 Кримінального кодексу України він не є тяжким злочином [2]. Окрім цього, особи, які займаються незаконним обігом зброї, нерідко потрапляють у поле зору правоохоронних органів (Національної поліції, Служби безпеки України), а також військових, оскільки становлять реальну загрозу для громадської безпеки й здоров'я населення, а також їх можуть використовувати для підготовки й учинення інших суспільно небезпечних злочинів. Усе це зумовлює потребу вивчення питання протидії незаконному обігу зброї, але таке дослідження не буде повним і результативним без висвітлення стану його наукової розробленості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Певні аспекти протидії незаконному обігу зброї були предметом вивчення вчених у різних галузях права (криміналістики, кримінального процесу, оперативно-розшукової діяльності тощо). Серед багатьох досліджень, проведених у сфері оперативно-розшукової діяльності, окремо виділимо роботи таких учених, як: С. В. Албула, О. Ю. Анциферова, Я. Ю. Бандуріної, О. Д. Загарія, О. В. Кириченка, О. Г. Кузнецова, В. В. Луговського, А. О. Михайличенка, П. М. Мітрухова, В. П. Меживого, Д. Й. Никифорчука, П. П. Підюкова, В. В. Петренка, В. В. Поливоди, І. Г. Пошлавського, А. М. Рубеля, М. Б. Саакяна, О. М. Сніцара, М. В. Стацака, М. М. Чекана, М. С. Цуцкірідзе, Н. Є. Філіпенко, В. В. Шендрика та ін. З огляду на зазначене вважаємо за доцільне визначити сучасний стан наукової розробленості питання оперативно-розшукової протидії незаконному обігу зброї.

Формування цілей. Метою статті є стан наукової розробленості питання оперативно-розшукової протидії незаконному обігу зброї.

Виклад основного матеріалу. До середини 60-х років ХХ століття оперативно-розшукова діяльність виокремилася в науку, засновану на принципових положеннях радянського адміністративного права, кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та інших правових наук. Серед об'єктів наукової зацікавленості фахівців цих галузей були й окремі аспекти протидії незаконному обігу зброї.

Зокрема, учені-криміналісти розпочали дослідження аналізованого питання ще за радянських часів. Заразом окремі проблемні питання вказаної проблематики було висвітлено в наукових працях В. Є. Бергера, О. Г. Єгорова, Б. М. Єрмоленко, І. А. Єфремова, А. В. Кофанова, В. М. Ладіна, М. С. Пестуна, В. М. Плескачевського, О. С. Подшибякіна, І. А. Сапожнікова, Т. В. Тютюнника, В. В. Філіпова та інших.

Серед вітчизняних сучасних учених цієї галузі юридичної науки проблематиці незаконного обігу зброї приділили увагу Д. Ю. Гамов та О. О. Кузнецов, які безпосередньо вивчали питання, пов'язані із судово-балістичними дослідженнями, експертними дослідженнями зброї, бойових припасів, вибухових речовин і пристроїв [3; 4].

Що ж стосується таких галузей права, як кримінальне право та кримінологія, то проблематика незаконного обігу зброї знайшла своє відображення в дослідженнях М. М. Майстренка, А. С. Новосада, О. М. Сарнавського, М. Г. Пінчука та інших. Аналізуючи та узагальнюючи наукові праці цих учених, доходимо висновку, що було вивчено окремі аспекти кримінально-правової та кримінологічної характеристики злочинів, пов'язані з особливостями оперативно-розшукової протидії незаконному обігу зброї.

З точки зору адміністративного права незаконний обіг зброї був предметом дослідження таких фахівців, як С. І. Губкова, М. М. Заїки, А. В. Корнійця, С. П. Параниці, В. І. Ткаченка, М. П. Федорова та інших. Проте в їхніх роботах вивчалися лише деякі адміністративно-правові аспекти обігу зброї, бойових припасів або вибухових речовин, а саме: адміністративно-правові засади, дозвільний порядок правового регулювання цих суспільних відносин, адміністративний нагляд міліції за дотриманням правил дозвільної системи з використанням гласної, оперативно-розшукової інформації та адміністративно-правові засади діяльності вибухотехнічних підрозділів експертної служби МВС України.

Кримінально-процесуальні питання доказування й судового розгляду кримінальних проваджень за фактами незаконного обігу зброї було комплексно досліджено в праці М. Г. Пінчука «Предмет доказування і судовий розгляд справ про викрадення та інше незаконне поводження з вогнепальною зброєю, бойовими припасами і вибуховими речовинами». Зокрема, серед досягнень згаданої роботи зазначимо:

– уперше визначено предмет доказування в справах про викрадення та інше незаконне поводження з вогнепальною зброєю, бойовими припасами та вибуховими речовинами; виявлено особливості його дослідження; уточнено поняття предмета доказування в кримінальних справах як

наявність чи відсутність передбаченого суспільно небезпечного діяння, час, місце, спосіб та інші обставини його вчинення;

- виявлено особливості об'єктивної та суб'єктивної сторони досліджуваного складу злочину як елементів предмета доказування в справах досліджуваної категорії;

- уточнено зміст процесу доказування у справах про викрадення та інше незаконне поводження з вогнепальною зброєю, бойовими припасами і вибуховими речовинами;

- для забезпечення повноти, всебічності та об'єктивності дослідження обставин зазначених злочинів уперше обґрунтовується доцільність поділу зброї на два основних види: 1) зброя з невисоким ступенем уражаючої здатності; 2) особливо небезпечна зброя (з високим ступенем, що впливає з великої убойної сили, можливості застосування зі значної відстані, стрільби чергами тощо), що зумовлює специфіку предмета доказування в справах такої категорії;

- запропоновано процесуальний порядок залучення осіб при провадженні слідчих дій, які мають спеціальні знання та визначено їх процесуальне положення;

- сформульовано нове визначення допустимості доказів як такої їх властивості, що визначає їх правову придатність для використання в кримінальному процесі як аргументів у доказуванні в кримінальній справі. На цій підставі виявлено особливості допустимості та належності доказів у справах про викрадення та інше незаконне поводження з вогнепальною зброєю, бойовими припасами й вибуховими пристроями, визначено специфіку їх оцінки;

- запропоновано структуру процесу доказування в справах про викрадення та інше незаконне поводження з вогнепальною зброєю, бойовими припасами й вибуховими речовинами, на підставі чого встановлено особливості проведення слідчих дій як в досудовому, так і в судовому провадженні (допит обвинуваченого, підсудного, свідка, експерта, спеціаліста та інших);

- уточнено обов'язкові елементи й зміст протоколів огляду, а також умови зберігання вогнепальної зброї, бойових припасів і вибухових пристроїв;

- виявлено значимість принципу змагальності, що визначає зміст кримінально-процесуальної діяльності, з огляду на що запропоновано додаткові гарантії захисту прав потерпілих;

- наведено додаткові аргументи щодо того, що вирок – це акт застосування права, який не утворює нових норм права, а лише включає в себе рішення про застосування правової норми до конкретного випадку та є результатом тлумачення судами норм права, на підставі яких вирішується певна кримінальна справа. Виявлено особливості описово-мотивувальної частини вироку при викладенні правових та фактичних мотивів прийнятого судом рішення;

- визначено, що обґрунтованість вироку означає встановлення з достовірністю не лише події злочину, а й винності обвинуваченого, вона

також включає в себе призначення справедливої міри покарання, яка відповідає ступеню суспільної небезпеки злочину та особи, яка його вчинила;

- доведено доцільність передбачення такої підстави закриття кримінальної справи та винесення виправдувального вироку як недоведеність участі підсудного у вчиненні злочину. Наведено правову та гносеологічну характеристики підстав постановлення процесуальних рішень та виявлено їх специфіку в справах досліджуваної категорії [5, с. 7–8].

З огляду на вказане доходимо висновку, що різнопланові питання, пов'язані з протидією незаконному обігу зброї розглядалися у багатьох сферах юридичної науки, проте для визначення стану наукової розробленості питання саме оперативно-розшукової протидії вказаному виду злочинів, на нашу думку, доцільно більш уважно розглянути наукові праці, виконані фахівцями у сфері оперативно-розшукової діяльності.

Залежно від рівня наукового дослідження розглянемо праці у сфері оперативно-розшукової діяльності щодо висвітлення питань, пов'язаних з протидією незаконному обігу зброї, зокрема:

1) на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук – дисертаційне дослідження О.В. Кириченка «Теоретико-прикладні засади оперативно-розшукової протидії злочинам проти громадської безпеки» (2016 р);

2) на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук:

- дисертаційне дослідження:

- В. П. Меживого «Організація й тактика попередження та розкриття злочинів, пов'язаних з незаконним обігом вогнепальної зброї, боєприпасів, вибухових пристроїв і речовин» (2006 р.);

- А. С. Новосада «Кримінальна відповідальність за незаконний обіг зброї» (2009 р.);

- П. М. Мітрухова «Оперативна розробка осіб, які готуються до незаконного поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами» (2014 р.);

- Я. Ю. Бандуріної «Організаційно-тактичні засади досудового розслідування контрабанди вогнепальної зброї та боєприпасів» (2015 р.);

3) на рівні наукових посібників, методичних рекомендацій, навчально-практичних посібників і лекцій:

- підручник за заг. ред. Ю. Ф.Кравченка «Попередження і розкриття злочинів підрозділами карного розшуку» (2000 р.);

- навчально-практичний посібник В. П. Меживого «Підготовка та проведення оперативної закупівлі вогнепальної зброї, боєприпасів, вибухових пристроїв та речовин» (2009 р.);

- лекції Н. Є. Філіпенко на тему: «Організація і тактика попередження і розкриття злочинів, пов'язаних з незаконним обігом вогнепальної зброї, боєприпасів, вибухових пристроїв і речовин» (2007 р.);

- курс лекцій авторського колективу (О. М. Чистолінов та ін.) «Оперативно-розшукова діяльність органів внутрішніх справ. Особлива частина» (2009 р.);

– методичні рекомендації авторського колективу (Д. Й. Никифорчук, В. В. Шендрик, С. В. Албул, В. В. Поливода, М. С. Цуцкірідзе, О. Ю. Андиферов, М. В. Стацак та ін.) «Оперативно-розшукова протидія злочинам проти власності в районі проведення антитерористичної операції» (2016 р.);

4) на рівні наукових статей:

– О. Д. Загарій «Щодо корупційних правопорушень, пов'язаних з незаконним обігом зброї, боєприпасів та вибухових речовин» (2016 р.);

– О. Г. Кузнецов «Внутрішньокамерна розробка осіб, які займаються збутом вогнепальної зброї, бойових припасів та вибухових речовин» (2016 р.);

– О. В. Кириченко «Особливості проведення оперативної закупки щодо злочинів, пов'язаних з незаконним обігом вогнепальної зброї, бойових припасів, вибухових речовин, у сучасних умовах» (2013 р.);

– В. В. Луговська «Оперативна обстановка щодо протидії підрозділами карного розшуку незаконному обігу вибухових речовин та пристроїв у Східному регіоні» (2011р.);

– В. П. Межвий «Заходи щодо попередження незаконного обігу вогнепальної зброї, боєприпасів та вибухових речовин» (2004 р.), «Оперативний пошук осіб і фактів, пов'язаних з незаконним обігом вогнепальної зброї, боєприпасів, вибухових пристроїв та речовин» (2008 р.);

– П. М. Мітрухов «Особливості організації агентурної роботи щодо виявлення осіб, які займаються незаконним поводженням зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами» (2012 р.), «Оперативна закупка зброї, бойових припасів або вибухових речовин за результатами реалізації матеріалів оперативної розробки» (2015 р.);

– І. Г. Поплавський «Щодо питання про незаконний обіг зброї, який здійснюється злочинними угрупованнями з міжнародними та міжрегіональними зв'язками» (1999 р.);

– П. П. Підюков та О. М. Сніцар «Протидія незаконному обігу вогнепальної зброї та вибухових речовин» (2003 р.);

– А. М. Рубель «Документування фактів незаконного збуту вогнепальної зброї» (2016 р.);

– М. Б. Саакян «Тактика дій антиконституційних збройних формувань у сучасних умовах» (2011р.);

– М. М. Чекан «Документування групи осіб, які займалися незаконним збутом вогнепальної зброї та боєприпасів» (2015 р.);

– В. В. Шендрик та Я. Ю. Бандуріна «Особливості оперативно-розшукового забезпечення досудового розслідування контрабанди вогнепальної зброї та боєприпасів» (2015 р.) тощо.

Водночас аналізуючи результати опитування працівників кримінальної поліції, доходимо висновку, що на сьогодні залишилися недослідженими такі питання, як:

– елементи сучасної оперативно-розшукової характеристики незаконного обігу зброї;

– міжнародний досвід протидії незаконному обігу зброї;

– визначення проблемних питань правового регулювання протидії незаконному обігу зброї та перспективних шляхів їх усунення;

- організаційні особливості протидії незаконному обігу зброї;
- особливості тактики виявлення первинної оперативно-розшукової інформації щодо незаконного обігу зброї;
- особливості використання негласних позаштатних працівників для протидії незаконному обігу зброї;
- особливості тактики проведення оперативно-розшукових заходів стосовно осіб, які готуються до вчинення незаконного обігу зброї;
- тактичні особливості здійснення тактики оперативно-розшукового забезпечення кримінальних проваджень за фактами незаконного обігу зброї.

Висновки. Аналізуючи наведені праці та результати опитування респондентів, можна дійти висновку, що на сьогодні існує потреба проведення комплексного монографічного дослідження щодо проблемних питань оперативно-розшукової протидії незаконному обігу зброї з огляду на попередню фрагментарність їх вивчення.

Використані джерела:

1. Статистичні дані Генеральної прокуратури України. URL: <http://www.gp.gov.ua/ua/stat.html> (Дата звернення 15.05.2018).
2. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (Дата звернення 15.05.2018).
3. Гамов Д. Ю. Встановлення належності об'єкта до бойових припасів вогнепальної стрілецької зброї та його придатності до стрільби : методика. ДНДЕКЦ МВС України; ДЕЗП МЮ України. Київ, 2006. 29 с.
4. Кузнецов А. А. Криминалистическое исследование оружия, боеприпасов и следов их применения : учеб. пособие. Луганск : ЛИВД МВД Украины, 1996. 51 с.
5. Пінчук М. Г. Предмет доказування і судовий розгляд справ про викрадення та інше незаконне поводження з вогнепальною зброєю, бойовими припасами і вибуховими речовинами : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2007. 23 с.

Стаття надійшла до редколегії 15.05.2018

Деркач Н. Н. Состояние научной разработанности вопроса оперативно-розыскного противодействия незаконному обороту оружия

В статье сделана попытка определить современное состояние научной разработанности вопроса оперативно-розыскного противодействия незаконному обороту оружия. Автором анализируются научные работы в области криминалистики (Д. Ю. Гамова, А. А. Кузнецова и др.), уголовного права и криминологии (Н. Н. Майстренко, А. Н. Сарнавского и др.), административного права (С. И. Губкова, М. М. Заики, А. В. Корнийца, С. П. Параниця, М. П. Федорова и др.), уголовного процесса (М. Пинчук), оперативно-розыскной деятельности (А. Кириченко В. П. Меживого, П. Н. Митрухова, А. С. Новосада и др.). К тому же научные работы в сфере оперативно-розыскной деятельности распределены по уровню исследования. После проведенного анализа результатов опроса работников криминальной полиции определены вопросы, которые остались неисследованными. Резюмируется, что анализируя приведенные труды и результаты опроса респондентов, можно сделать вывод, что сегодня существует необходимость проведения комплексного монографического исследования

проблемных вопросов оперативно-розыскного противодействия незаконному обороту оружия, исходя из предыдущего их фрагментарного изучения.

Ключевые слова: оперативно-розыскная противодействие, состояние научного исследования, незаконный оборот оружия.

Derkach N. State of Scientific Worked out Issue of Operatively-search Counteraction to Illegal Turnover of Weapons

The article attempts to determine the current state of scientific development of the issue of operational-search counteraction to the illicit circulation of weapons. The author analyzes the scientific works in the field of criminology (in particular, studies by D. Yu. Gamov, A. O. Kuznetsov, etc.), criminal law and criminology (scientific works by M. M. Maystrenko, O. M. Sarnavsky, etc.) administrative law (in the researches S. I. Gubkov, M. M. Zaichi, A. V. Korneitse, S. P. Paranitsa, V. I. Tkachenko, M. P. Fedorov, etc.), the criminal process (scientific work M. G. Pinchuk), operative-search activity (O. V. Kirichenko, V. P. Mezhyvoi, P. M. Mitrukhov, A. S. Novosad, etc.). In addition, research work in the field of operational-search activity is divided by the level of research. At the same time, having analyzed the results of the survey of the employees of the criminal police, it was determined which questions remained unexplored today, in particular:

- elements of the current operational-search characteristics of illicit arms circulation;
- international experience in counteracting illicit arms trafficking;
- definition of problematic issues of legal regulation of counteraction to illicit arms trafficking and prospective ways of their elimination;
- organizational peculiarities of counteracting illicit circulation of weapons;
- features of the tactics of detecting the primary operational intelligence information on illicit arms trafficking;
- the peculiarities of the use of clandestine freelancers in order to counteract the illicit trafficking of weapons;
- peculiarities of the tactics of carrying out operative-search measures against persons preparing for the illicit circulation of weapons;
- tactical peculiarities of the implementation of the tactics of operational search for criminal proceedings against illicit arms trafficking.

As the conclusion is summarized, analyzing the above-mentioned works and the results of the survey of respondents, one can conclude that there is a need for a comprehensive monographic study devoted to outlining the problem issues of operational and investigative counteraction to illicit arms trafficking, since only a few issues have been fragmented to date.

Keywords: operational-search counteraction, state of scientific research, illicit circulation of weapons.

УДК 343.711.43(477)

Г. В. Звірянський

ДЕЯКІ ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ОСІБ, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬ КИШЕНЬКОВІ КРАДІЖКИ В МЕТРОПОЛІТЕНІ

У статті досліджено окремі питання оперативно-розшукової характеристики осіб, які вчиняють кишенькові крадіжки в метрополітені. З погляду значущості для оперативно-пошукових підрозділів Національної поліції наведено стислу характеристику метрополітену як території масового скупчення